Vấn đề 1. Tính đạo hàm bằng định nghĩa

Phương pháp:

- $f'(x_0) = \lim\limits_{x \to x_0} \dfrac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$
- $f'(x_0^+) = \lim\limits_{x \to x_0^+} \dfrac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$
- $f'(x_0^-) = \lim\limits_{x \to x_0^-} \dfrac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}$
- Hàm số $y = f(x)$ có đạo hàm tại điểm $x = x_0 \Leftrightarrow f'(x_0^+) = f'(x_0^-)$
- Hàm số $y = f(x)$ có đạo hàm tại điểm thì trước hết phải liên tục tại điểm đó.

Các ví dụ

Ví dụ 1. Tính đạo hàm của các hàm số sau tại các điểm đã chỉ:

1. $f(x) = 2x^3 + 1$ tại $x = 2$

2. $f(x) = \sqrt{x^2 + 1}$ tại $x = 1$

3. $f(x) = \begin{cases} \dfrac{\sqrt{x^3 + x^2 + 1} - 1}{x} & \text{khi } x \neq 0 \\ 0 & \text{khi } x = 0 \end{cases}$ tại $x = 0$

Lời giải.

1. Ta có $\lim\limits_{x \to 2} \dfrac{f(x) - f(2)}{x - 2} = \lim\limits_{x \to 2} \dfrac{2x^3 - 16}{x - 2} = \lim\limits_{x \to 2} 2(x^2 + 2x + 4) = 24 \Rightarrow f'(2) = 24$.

2. Ta có : $f'(1) = \lim\limits_{x \to 1} \dfrac{f(x) - f(1)}{x - 1} = \lim\limits_{x \to 1} \dfrac{\sqrt{x^2 + 1} - \sqrt{2}}{x - 1}$

$$= \lim\limits_{x \to 1} \frac{(x-1)(x+1)}{(x-1)(\sqrt{x^2+1} + \sqrt{2})} = \frac{1}{\sqrt{2}}.$$

3. Ta có $f(0) = 0$, do đó:

$$\lim\limits_{x \to 0} \frac{f(x) - f(0)}{x} = \lim\limits_{x \to 0} \frac{\sqrt{x^3 + x^2 + 1} - 1}{x^2} = \lim\limits_{x \to 0} \frac{x + 1}{\sqrt{x^3 + x^2 + 1} + 1} = \frac{1}{2}$$

Vậy $f'(0) = \dfrac{1}{2}$.

Ví dụ 2. Chứng minh rằng hàm số $f(x)=\dfrac{2x^2+|x+1|}{x-1}$ liên tục tại $x=-1$ nhưng không có đạo hàm tại điểm đó.

Lời giải.

Vì hàm $f(x)$ xác định tại $x=-1$ nên nó liên tục tại đó.

Ta có: $f'(-1^+)=\lim\limits_{x\to -1^+}\dfrac{f(x)-f(-1)}{x+1}=\lim\limits_{x\to -1^+}\dfrac{2x}{x-1}=1$

$f'(-1^-)=\lim\limits_{x\to -1^-}\dfrac{f(x)-f(-1)}{x+1}=\lim\limits_{x\to -1^-}2=2$

$\Rightarrow f'(-1^+)\neq f'(-1^-)\Rightarrow f(x)$ không có đạo hàm tại $x=-1$.

Ví dụ 3. Tìm a để hàm số $f\left(x\right)=\begin{cases}\dfrac{x^2-1}{x-1} & \text{khi } x\neq 1\\ a & \text{khi } x=1\end{cases}$ có đạo hàm tại $x=1$

Lời giải.

Để hàm số có đạo hàm tại $x=1$ thì trước hết $f(x)$ phải liên tục tại $x=1$

Hay $\lim\limits_{x\to 1}f(x)=\lim\limits_{x\to 1}\dfrac{x^2-1}{x-1}=2=f(1)=a$.

Khi đó, ta có: $\lim\limits_{x\to 1}\dfrac{f(x)-f(1)}{x-1}=\lim\limits_{x\to 1}\dfrac{\dfrac{x^2-1}{x-1}-2}{x-1}=1$.

Vậy $a=2$ là giá trị cần tìm.

CÁC BÀI TOÁN LUYỆN TẬP

Bài 1 Tính đạo hàm của các hàm số sau tại các điểm đã chỉ ra

1. $f(x)=2x+1$ tại $x_0=1$

2. $f(x)=\dfrac{x+1}{x-1}$ tại $x_0=2$

3. $f(x)=\sqrt{x^2+x+1}$ tại điểm $x_0=2$

4. $f(x)=\sin^2 x$ tại $x=\dfrac{\pi}{2}$

5. $f(x)=\begin{cases}\dfrac{\sqrt{x^3-2x^2+x+1}-1}{x-1} & \text{khi } x\neq 1\\ 0 & \text{khi } x=1\end{cases}$ tại điểm $x_0=1$.

Bài 2 Tính đạo hàm của các hàm số sau tại điểm chỉ ra

1. $f(x)=\sin 2x$ tại $x_0=\dfrac{\pi}{2}$

2. $f(x)=\tan x$ tại $x=\dfrac{\pi}{4}$

3. $f(x)=\begin{cases} x^2\sin\frac{1}{x} & \text{khi } x\neq 0 \\ 0 & \text{khi } x=0 \end{cases}$ tại $x=0$.

Bài 3 Tính đạo hàm các hàm số sau tại các điểm chỉ ra

1. $f(x)=x^3$ tại $x_0=1$

2. $f(x)=\begin{cases} 2x+3 & \text{khi } x\geq 1 \\ \dfrac{x^3+2x^2-7x+4}{x-1} & \text{khi } x<1 \end{cases}$ tại $x_0=1$.

3. $f(x)=\begin{cases} \dfrac{\sin^2 x}{x} & \text{khi } x>0 \\ x+x^2 & \text{khi } x\leq 0 \end{cases}$ tại $x_0=0$

4. $f(x)=\dfrac{x^2+|x+1|}{x}$ tại $x_0=-1$.

Bài 4

1. Tìm a,b để hàm số $f(x)=\begin{cases} x^2+x & \text{khi } x\geq 1 \\ ax+b & \text{khi } x<1 \end{cases}$ có đạo hàm tại $x=1$.

2. Tìm a,b để hàm số $f(x)=\begin{cases} x^2+1 & \text{khi } x\geq 0 \\ 2x^2+ax+b & \text{khi } x<0 \end{cases}$ có đạo hàm trên $\mathbb{R}$.

3. Tìm a,b để hàm số $f(x)=\begin{cases} \dfrac{x^2+1}{x+1} & \text{khi } x\geq 0 \\ ax+b & \text{khi } x<0 \end{cases}$ có đạo hàm tại điểm $x=0$.